

ROSENKRANTZTÅRNET, BERGEN KOMMUNE

Tilstandsanalyse

TILSTANDSANALYSE FOR FREDET MURBYGNING

Rosenkrantzstårnet ved Bergenhus er et nasjonalt viktig minnesmerke. Bygningen forvaltes av Statsbygg, mens Bymuseet i Bergen har ansvar for bruken. Forsvarsbygg nasjonale festningsverk har utført en tilstandsanalyse. Vi har også prosjekteringsansvar for arbeidene som skal utføres, og har utarbeidet en rapport over tårnets bygnings- og restaureringshistorie.

Bakgrunn

Rosenkrantzstårnet har en sammensatt historie. Den eldste delen ble oppført av Magnus Lagabøte som kombinert forsvars- og residenstårn omkring 1270. Dette ble i 1560-åra innlemmet i et større tårn oppført av lensherre Rosenkrantz. I 1944 ble tårnet rammet av en enorm eksplosjon. Restaureringen og gjenoppbyggingen pågikk fram til 1966. Det ble benyttet sementbasert mørtel i murene. Taket og de øvre dekkene ble utført av betong. Utvendig puss ble hugget vekk og murverket eksponert. I hele tårnets levetid har det vært problemer med vanninntrengning, fra tak og vektergang og gjennom vindusåpninger og murverk.

Tilstandsanalysen

Den første tilstandsanalysen var basert på visuelle observasjoner, noe arkivstudier og en georadarundersøkelse. Det er ikke registrert vesentlige konstruktive svekkelser, men utvendig murverk og fuger har omfattende skader og dels uheldig utførelse. Fugene er dels løse og utfalne, pinningstein danner vannlommer, og det er mye fukt i murverket. Kleberstein, både i kvadere og skulpturer, har dels store svekkelser og forvitring. Det er omfattende råteskader i trevinduer og lemmer. Innvendig er det en del pussavskalling og fukt/råte i treverk.

Et vesentlig spørsmål er om bygningen skal pusses eller ikke. Dette berører både bygningstekniske og vernefaglige aspekter, og vil være av prinsipiell betydning for restaurering av tilsvarende middelalderbygninger av mur.

FAKTA

Prosjektnavn:

Rosenkrantzstårnet,
tilstandsanalyse

Oppdragsgiver:

Statsbygg region vest

Prosjektets størrelse:

En murbygning, ca. 900 m²

Eiendommens vernestatus:

Automatisk fredet etter
kulturminneloven § 4

Oppdrag NFV kulturminne:

Tilstandsanalyse med
prisoverslag, NS 3424 nivå 2

Medarbeidere NFV:

Seniorarkitekt Siri Hoem
Senioring. Håvard Christiansen
Fra 2015: overingeniør Espen
Marthinsen

Periode: april—august 2014

ROSENKRANTZTÅRNET, BERGEN KOMMUNE

Tilstandsanalyse

Renessansefasaden mot byen. Bak kreneleringen rundt vektergangen skjuler det seg et skifertekket saltak av støpt betong.

Detalj av våpentavle med skulptur av kleberstein midt på hovedfasaden. Forvitret stein, sorte skorper og begroing med murburkne.

Sementspekkingen faller ut, fugene er sterkt nedfuktet og gir grobunn for rødlistearten murburkne. Enkelte pinningsstein fungerer som vannhyller i murverket.

Det er bevart noen få jernvinduer fra restaureringen i 1848. Disse har flotte detaljer, men er sterkt angrepet av rust.